

ORSZÁGOS RENDŐRFŐKAPITÁNY

1139 Budapest, Teve u. 4-6.

1903 Budapest, Pf.: 314/15.

Tel: (06-1) 443-5573 Fax: (06-1) 443-5733

BM: 33-104, 33-140 BM Fax: 33-133

E-mail: orfkvezeto@orfk.police.hu

Szám: 29000-105/90/28/2010. RP.

Tárgy: alapvető jogot sértő
rendőri intézkedés
elleni panasz elbírálása

H A T Á R O Z A T

A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 92. § (1) bekezdésében biztosított jogkörömnél fogva O. Zs. Budapesti lakos (a továbbiakban: Panaszos) által benyújtott panasz tárgyában – figyelemmel az Rtv. 93/A. § (7) bekezdésére, továbbá a Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Panasztestület) 286/2010. (V. 19.) számú állásfoglalása megállapításaira – a rendőri intézkedés elleni panaszt

e l u t a s í t o m.

A határozat ellen az Rtv. 93/A. § (9) bekezdése alapján – figyelemmel a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 100. §-ának (1) bekezdése a) pontjára és (2) bekezdésére, valamint 109. §-ának (3) bekezdésére – fellebbezésnek helye nincs, annak felülvizsgálata közvetlenül kérhető a bíróságtól.

A keresetlevelet az Országos Rendőr-főkapitányságra – a Fővárosi Bíróságnak címezve – a felülvizsgálni kért határozat közlésétől számított harminc napon belül kell benyújtani, vagy ajánlott küldeményként postára adni, illetve azt a fenti határidőn belül a Fővárosi Bírósághoz, a 1027 Budapest II. kerület Csalogány u. 47-49. címre közvetlenül is be lehet nyújtani. (A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 330. § (2) bekezdése, 326.§ (7) bekezdése; Ket. 109. § (1) bekezdése).

A határozatot kapják:

- 1) Panaszos (jogi képviselője útján)
- 2) Független Rendészeti Panasztestület
- 3) Készenléti Rendőrség parancsnoka
- 4) Irattár

INDOKOLÁS

I.

O. Zs. budapesti lakos 2009. december 10-én a Panasztestületnél történt személyes megjelenése alkalmával – jegyzőkönyvbe foglalt – panaszt terjesztett elő, a vele szemben 2009. december 6-án, a Budapest, IX. kerület Boráros téri aluljáróban foganatosított rendőri intézkedés kapcsán.

A Panaszos elmondása szerint 2009. december 6-án 08:00 óra körüli időben a Budapest, IX. kerület Boráros téri aluljáróban látta, hogy „a rendőr intézkedik valakivel szemben, brutális módon”, majd megkérdezte, hogy miért kell valakivel „ilyen formában intézkedni”, mely kérdésre választ nem kapott. Ezt követően „kétszer is elkérte a rendőr névjegyet”, de erre sem kapott választ, majd hirtelen a rendőr lefújta őt „paprika spray-vel”. Ezt követően „lelőkték a földre, és a kezét hátrabilincseltek”. A Panaszos „nagyon megalázónak érezte ezt a helyzetet, ott feküdt a földön, a koszban és a bilincset is nagyon szorosra húzták”. Ezt követően előállították a Budapesti Rendőr-főkapitányság (a továbbiakban: BRFK) IX. kerületi Rendőrkapitányságára, ahol a „fogdán elhelyezték”.

A „fogdán” a mentősök megkérdezték, hogy igényel-e ellátását, majd megállapították, hogy „nincs rajta semmilyen ellátnivaló”. Később bement a Panaszoshoz egy rendőr, „aki megkérdezte, hogy van-e valamilyen panasz”. A Panaszossal kapcsolatosan „eljárás cselekmény nem történt, nem tájékoztatták jogairól, hogy miért állították elő, és hogy a fogva tartás előreláthatólag mennyi ideig tart, továbbá az intézkedő rendőrök nevét sem mondták meg”.

A Panaszos a felvett jegyzőkönyv 2. oldalán az alábbiak szerint pontosította panaszát.

Elmondta, hogy „ismeri azt a személyt, akivel szemben intézkedtek a rendőrök”, ugyanis „éppen a férjével indult el sörözni kb. reggel 5 óra 30 perc körül”, amikor a sörözőben találkozott egy ismerősükkel, akivel beszélgetni kezdtek. A beszélgetés közben a férje, aki egyébként „színes bőrű”, összeszólalkozott a mellettük ülő kb. 12 tagú asztaltársasággal, majd verekedés alakult ki közöttük. A Panaszos férje és az ismerősük „elfutott” a sörözőből, a Panaszos pedig felment a Boráros téren lévő lakásukba. Egy kis idő elteltével „visszament a sörözőbe, hogy tisztázza a helyzetet”. Eközben megérkeztek a sörözőbe a rendőrök, majd a Panaszos férje is, akinek „neki estek a rendőrök”. A Panaszos odament a rendőrökhöz, mert „nem értette, miért járnak el ilyen durván a férjével szemben, és ekkor fújták le”. A Panaszos állítása szerint tájékoztatta a rendőröket, hogy „pánikbetegségben szenved” és kérte, hogy lazítsanak a kezén lévő bilincsen, de ennek nem tettek eleget. Előállítását követően át kellett adni az értéktárgyait, de mobiltelefonját csak akkor vették el tőle, amikor már bent volt a „fogdában”. Állítása szerint az intézkedés közben a „paprika spray” miatt megsérült az arca és a szeme, a bilincs használata miatt pedig a kezei sérültek.

A Panasztestület által felvett jegyzőkönyv alapján megállapítható, hogy a Panaszos a vele szemben foganatosított rendőri intézkedés kapcsán az alábbiakat sérelmezte:

- a kényszerítő eszközök (testi kényszer, vegyi eszköz, bilincs) használatának, alkalmazásának okát, jogszerűségét, végrehajtásának módját,
- előállításának okát, jogszerűségét,

- az előállítás oka közlésének elmulasztását, továbbá jogorvoslati lehetőségeivel kapcsolatos tájékoztatásának elmaradását.

II.

O. Zs. panaszát a Panasztestület megvizsgálta és 2010. május 10-én, 286/2010. (V. 19.) számú állásfoglalásában megállapította, hogy a végrehajtott intézkedés-sorozat súlyosan sértette a Panaszos tisztességes eljáráshoz való alapvető jogát (kényszerítő eszközök alkalmazását megelőző figyelmeztetések elmaradása, az intézkedések célját, jogalapját, panasztételi lehetőségeket illető tájékoztatások elmaradása, az előállítással kapcsolatos igazolás, felvilágosítások, kioktatások elmaradása, mobiltelefon elvétele hivatalos dokumentálásának elmaradása), emberi méltósághoz való alapvető jogát és személyi szabadságát, valamint a megalázó elbánás alkotmányos követelményét (földre vitele miatt), testi épséghez való alapvető jogát (bilincselés módja miatt), illetve a személyi szabadságát (az előállítás aránytalanul hosszú időtartama miatt).

Az Rtv. 92. § (1) bekezdése alapján a Panasztestület által lefolytatott vizsgálatot követően – súlyos alapjogsérelem esetén – a panaszt az országos rendőrfőkapitány bírálja el.

A panaszolt rendőri intézkedés tevékenységsorozata összetett tényállást képezett, amelynek minden részletre kiterjedő tisztázására formalizált eljárásban a Panasztestületnek – törvényi felhatalmazás hiányában – nem volt módja, azonban a Ket. alapján folytatott eljárásban történő döntés előkészítése azt szükségessé tette. A tényállás tisztázására foganatosítandó eljárási cselekmények az Rtv. 93/A. § (7) bekezdésében biztosított 15 napos ügyintézési határidőn belül nem voltak végrehajthatók, ezért 2010. június 7-én a Ket. 33. § (7) bekezdése alapján az ügyintézés határidejének – 2010. június 15-től számított – huszonkét munkanappal történő meghosszabbítása felől végzésben döntöttem.

III.

A rendelkezésre álló, továbbá az eljárás során beszerzett bizonyítási eszközökből a következők állapíthatók meg.

A BRFK IX. kerületi Rendőrkapitányság munkatársai 2009. december 6-án 07:04 órakor utasítást kaptak a kapitányság ügyeletvezető-helyettesétől, hogy menjenek a Budapest, IX. kerület Boráros tér aluljárójában működő Holsten Sörözőbe, ugyanis onnan verekedést jelentettek be. A helyszínre érkező rendőrök megállapították, hogy a jogsértők már nem tartózkodnak a sörözőben, ezért az ügy kapcsán folytatott adatgyűjtést követően, a helyszínt elhagyták.

Ezek után r. törzszászlós és r. őrmester urak, az ügyeletvezető-helyettes utasítása alapján megjelentek a Budapest, IX. kerület, Mester utca 4-6-os villamosmegállóban, ugyanis egy férfi (a továbbiakban: sértett) 07:30 órakor bejelentést tett a Rendőrkapitányságra, miszerint a Boráros téri aluljáróban nézeteltérésbe keveredett egy színes bőrű férfival, aki egy sörösüveg letört nyakával fenyegetőzve megkergette és kabátját 8 cm hosszan felhasította. A kikerülő rendőröknek a sértett elmondta, hogy feltételezése alapján az őt megtámadó férfi a Boráros téri aluljáróban lévő Holsten Sörözőben tartózkodik. A rendelkezésre álló adatok birtokában – intézkedési kötelezettségükből¹ adódóan – a rendőrök megjelentek a sértettel

¹ Rtv. 13. § (1) bekezdése szerint:

„A rendőr jogkörében eljárva köteles intézkedni vagy intézkedést kezdeményezni, ha a közbiztonságot, a közrendet vagy az államhatár rendjét sértő vagy veszélyeztető tény, körülményt vagy cselekményt észlel, illetve

együtt a közelben lévő sörözőben, ahol a sértett egyértelműen felismerte támadóját (a Panaszos férje), aki a kiszolgáló pultnál tartózkodott egy nő társaságában (a Panaszos).

A rendőrök odaléptek a pultnál álló két személyhez, majd a szolgálati fellépés² előírásainak betartása mellett, igazolásra³ szólították fel mindkét személyt. Az igazoltatás végrehajtására garázdaság bűncselekmény⁴ elkövetésének gyanúja miatt került sor, ugyanis a rendőrök rendelkezésére álló elsődleges adatok szerint a Panaszos férje gyanúsítható volt a sértett által előadott bűncselekmény elkövetésével. A Panaszos vonatkozásában pedig tisztázni kellett – az események kapcsán induló büntetőeljárás eredményes felderítése érdekében –, hogy ő bármely tekintetben összefüggésbe hozható-e a bűncselekménnyel. A Panaszos férje nem reagált a felszólításra, nem mutatott együttműködést, holott a rendőrök angol nyelven is felszólították őt az igazolásra. A szemmel láthatóan ittas férfi (a Panaszos férje) a helyszínen jelen lévő sértett irányába mutatott „érdeklődést”, oly módon, hogy a sértett felé ingerülten beszélt és hadonászott. A Panaszos eközben megkérdőjelezte a rendőri intézkedés jogalapját, vitatta annak jogszerűségét.

A Panaszos férje mindeközben agresszív, támadó magatartást tanúsított a sértett irányába és kezével megragadta a sértett nyakánál lévő ruházatát és ingerülten ordibált vele. A rendőrök a sértett védelmében, illetve a további támadás megakadályozása érdekében – mindkét kezének lefogásával – testi kényszert alkalmaztak a Panaszos férjével szemben. A férfi testi erejét felhasználva erőteljes, aktív ellenszegülést tanúsított, megpróbálta magát kivonni az intézkedés alól (kirántani magát a lefogásból). A Panaszos eközben kiabálva zavarta, akadályozta a rendőri intézkedést, ekkor a rendőrök felszólították, hogy hagyja abba

ilyet a tudomására hoznak. Ez a kötelezettség a rendőrt halaszthatatlan esetben szolgálaton kívül is terheli, feltéve, hogy az intézkedés szükségességének időpontjában intézkedésre alkalmas állapotban van.”

A Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) 3. § (1) bekezdése szerint:

„Bűncselekmény vagy szabálysértés észlelése, valamint a közbiztonságot, a közrendet, az államhatár rendjét, a polgárok személyét vagy javait sértő vagy fenyegető veszélyhelyzet esetén, illetőleg ha ilyet hoznak tudomására, a rendőrt intézkedési kötelezettség terheli.”

² Rtv. 20. § (2) bekezdés I. fordulata szerint:

„A rendőr az intézkedés megkezdése előtt - ha az a rendőri intézkedés eredményességét veszélyezteti, az intézkedés befejezésekor - köteles nevét, azonosító számát, valamint az intézkedés tényét és célját szóban közölni.”

Szolgálati Szabályzat 4. § (1) bekezdés I. fordulata szerint:

„A rendőr az intézkedést - ha az a rendőri intézkedés eredményességét nem veszélyezteti - a napszaknak megfelelő köszönéssel, az intézkedés alá vont nemének, életkorának megfelelő megszólítással, ha egyenruhát visel tiszteletgéssel, és a tervezett intézkedés megjelölése és célja, valamint neve és azonosító száma közlésével kezdi meg.”

³ Rtv. 29. § (1) bekezdése szerint:

„A rendőr a feladata ellátása során igazoltathatja azt, akinek a személyazonosságát a közrend, a közbiztonság védelme érdekében, bűnmegelőzési vagy bűnüldözési célból, a tartózkodása jogszerűségének megállapítása céljából, közlekedésrendészeti ellenőrzés során, továbbá az igazoltatott vagy más természetes, illetve jogi személy és egyéb szervezet jogainak védelme érdekében kell megállapítani.”

⁴ A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: Btk.) 271. § (1) bekezdése szerint:

„Aki olyan kihívóan közösségellenes, erőszakos magatartást tanúsít, amely alkalmas arra, hogy másokban megbotránkozást vagy riadalmat keltsen, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, vétséget követ el és két évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel büntetendő.”

cselekményét, eközben férjét földre vitték, bilincselésének eredményes végrehajtása érdekében.

Az egyik rendőr eközben rendőrségi rádión keresztül „erősítést” kért, az intézkedés törvényes és eredményes befejezéséhez.

Az eljárás során beszerzett, a Holsten Sörözőben készült (hang nélküli) videófelvételeken egyértelműen látható (a felvételen: 07:54:00 – 07:54:31 óra közötti rész), hogy a testi kényszer alkalmazó rendőrök felé a Panaszos indulatos és hadonászó mozdulatokat tesz, ezzel akadályozza a rendőri intézkedés zavartalan végrehajtását.

A videófelvételen látható továbbá, hogy a rendőrök által földön, hason fekvő helyzetbe kényszerített férfi további erőteljes, aktív ellenszegülést tanúsított, ennek eredményeképpen bilincselését nem tudták végrehajtani, ezután a férfi először feltérdelt, majd felállt. Közben a rendőrök folyamatosan, karfeszítések alkalmazásával próbálták ellenszegülését megtörni, cselekvésének abbahagyására kényszeríteni.

Eközben a Panaszos – a felvétel alapján – indulatos nemtetszését fejezte ki és megpróbálta a rendőröket intézkedésük végrehajtásában akadályozni, ennek során hátulról enyhén meglökte mindkét rendőr hátát, akik éppen a térdre emelkedő férfit már-már dulakodásba torkolló folyamatos karfeszítéssel próbálták cselekvésének abbahagyására kényszeríteni (a felvételen: 07:55:14 óra). Ezek után a Panaszos jobb karjával megragadta az egyik rendőr bal karján a kabátját és húzni, rángatni kezdte (a felvételen: 07:55:20 óra), erre a rendőr a további támadás megakadályozása érdekében testi kényszerrel⁵ (jobb karjának „söprő” mozdulatával) próbálta meg a Panaszost távol tartani az intézkedéstől (a felvételen: 07:55:26). A Panaszos férje ekkor már állt, majd a Panaszos az egyik neki háttal álló rendőr kabátját (a hát részénél) megragadta és megrántotta (a felvételen: 07:55:58), erre a rendőr a Panaszossal szemben, egy alkalommal rendszeresített vegyi eszközt (gázspray) alkalmazott⁶ (felvételen: 07:55:59 óra). A vegyi eszköz hatására a Panaszos felhagyott a rendőrök elleni támadással, illetve a rendőri intézkedés további akadályozásával és leült egy padra (az eset kapcsán további videófelvételek nem állnak rendelkezésre). Ezek után a rendőröknek sikerült a Panaszos férjének bilincselését is végrehajtani.

Időközben megérkezett a helyszínre a rádión keresztül kért megerősítő erő is, akik segédkeztek a férfi előállításában. A vegyi eszközt használó rendőr odalépett a Panaszoshoz, aki még a söröző egyik padján ült, és tájékoztatta, hogy amennyiben gázspray használata miatt fáj az arca és a szeme, akkor azt mindenképpen mossa meg, illetve mossa ki, de a

⁵ Rtv. 47. § szerint:

„A rendőr - intézkedése során - az ellenszegülés megtörésére testi erővel cselekvésre vagy a cselekvés abbahagyására kényszerítést (testi kényszer) alkalmazhat.”

Szolgálati Szabályzat 59. § (1) és (2) bekezdése szerint:

„(1) Kényszerítő eszköz alkalmazása feltételeinek fennállása esetén testi kényszer akkor kell alkalmazni, ha a rendőri erőfölény vagy az intézkedés alá vont személy állapota, magatartása folytán a rendőri intézkedés eredményessége ezzel biztosítható.

(2) A testi kényszer alkalmazása során a rendőr felhasználhatja az önvédelmi fogásokat is.”

⁶ Rtv. 49. § (1) bekezdés a) pontja szerint:

„(1) A rendőr a szolgálatban rendszeresített, vegyi vagy elektromos sokkoló eszközt, illetőleg rendőrbotot vagy kardlapot alkalmazhat
a) a mások vagy saját életét, testi épségét, illetőleg a vagyónbiztonságot közvetlenül veszélyeztető támadás elhárítására,”

Panaszos teljes mértékben elutasította a rendőr segítségét. A rendőr tájékoztatta a Panaszost, hogy amiért intézkedésük közben megtámadta őket, ezért őt elő fogják állítani⁷ a BRFK IX. kerületi Rendőrkapitányságra, mivel szándékos, hivatalos személy elleni erőszak bűncselekményének⁸ elkövetésén érték tetten.

A Panaszos a közlés hatására felbőszült és indulatos magatartást tanúsítva megtagadta a további együttműködést, illetve a rendőr kezéből kitépte magát, ezek alapján a rendőrök – tartva a további támadás, aktív ellenszegülés, illetőleg szökés lehetőségétől – a Panaszost földre vitték, majd „hátra helyzetben” megbilincseltek⁹, ezt követően előállították a BRFK IX. kerületi Rendőrkapitányságra.

A Rendőrkapitányság ügyletes tisztje a kényszerítő eszközök alkalmazása miatt 07:40 órakor a Panaszoshoz mentőt hívott. A mentőszemélyzet megállapította, hogy a Panaszoson sérülés nem keletkezett, orvosi ellátása nem indokolt.

A személyi szabadság korlátozásáról szóló 01090/521115/2009/ id. számú rendőri jelentés, illetve a jelentéshez csatolt dokumentumok szerint a Panaszos előállítása 2009. december 6-án 07:35 órától 12:50 óráig tartott, ennek során az előállító helyiségben történő befogadására 08:20 órakor került sor. Ugyancsak a rendőri jelentés, illetve a kapcsolódó dokumentumok szerint a Panaszosnak az előállítás időtartama alatt sérülése vagy panasza nem keletkezett, hozzátartozójának értesítését nem kérte. Az iratokból megállapítható, hogy a Panaszos kihallgatására az előállítás során nem került sor.

A Panaszossal szemben a BRFK IX. kerületi Rendőrkapitányság vezetője a Btk. 229. § (1) bekezdésbe ütköző és aszerint minősülő hivatalos személy elleni erőszak büntette elkövetésének megalapozott gyanúja miatt büntetőfeljelentést tett, a büntetőeljárást a Budapesti Nyomozó Ügyészség folytatja le.

IV.

Az ismertetett bizonyítékok alapján az alábbi tényállást állapítottam meg.

A rendőrök 2009. december 6-án 07:35 órakor intézkedési kötelezettségükből (lásd: 1. számú lábjegyzet) adódóan jelentek meg a Budapest, IX. kerület Boráros téri aluljáróban üzemelő Holsten Sörözőben, ugyanis egy férfi bejelentést tett a Rendőrkapitányságra, hogy a sérelmére elkövetett bűncselekmény elkövetője a sörözőben tartózkodhat.

⁷ Rtv. 33. § (1) bekezdés a) pontja szerint:

„(1) A rendőr a további intézkedés megtétele céljából elfogja és az illetékes hatóság elé állítja azt,
a) akit szándékos bűncselekmény elkövetésén tetten értek;”

⁸ Btk. 229. § (1) bekezdése szerint:

„Aki a hivatalos személyt vagy a külföldi hivatalos személyt jogszerű eljárásában erőszakkal vagy fenyegetéssel akadályozza, intézkedésre kényszeríti, vagy eljárása alatt, illetőleg emiatt bántalmazza, büntetett követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

⁹ Rtv. 48. §-a szerint:

„A rendőr bilincset alkalmazhat a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy
a) önkárosításának megakadályozására,
b) támadásának megakadályozására,
c) szökésének megakadályozására,
d) ellenszegülésének megtörésére.”

A Panaszossal, illetőleg férjével szembeni igazoltatás jogalapját a rendőrök rendelkezésére álló adatok alapján bűnüldözési célból kezdték meg (lásd: 3. számú lábjegyzet). A 29000-105/90/24/2010. RP. és a 29000-105/90/26/2010. RP. számú, az érintett rendőrök meghallgatásáról készült jegyzőkönyv szerint a rendőri intézkedés a szolgálati fellépés módjára vonatkozó normáknak megfelelően kezdődött meg (lásd: 2. számú lábjegyzet).

A Panaszossal szemben első esetben alkalmazott testi kényszer (lásd: 5. számú lábjegyzet) végrehajtására azért került sor, mivel a Panaszos fizikailag akadályozta a Panaszos férjével szembeni rendőri intézkedés végrehajtását (rángatta a rendőr kabátját), a rendőrök joggal tartottak attól, hogy aktív, erőszakos magatartásával veszélyeztetheti a férjével szembeni intézkedés eredményes és törvényes befejezését, továbbá a rendőri felszólításra sem hagyott fel magatartásával. Ezek alapján a rendőr indokoltan alkalmazott a testi kényszert („söprő mozdulat”), ezzel egy rövid ideig távol tudta tartani a Panaszost intézkedéstől. Ezt a megállapítást a rendelkezésre álló videó-felvétel is egyértelműen alátámasztja.

A második alkalommal alkalmazott testi kényszer végrehajtására azért került sor, mert a Panaszos felbőszült a rendőrök azon közlésére, hogy elő fogják őt állítani szándékos bűncselekmény elkövetésének tettenérése miatt. A Panaszos kiszámíthatatlan magatartása miatt jogosan tartottak attól – figyelemmel az előzményekre –, hogy szökést, támadást, vagy ellenszegülést kísérel meg végrehajtani, így veszélyeztetheti előállításának eredményes végrehajtását. Erre tekintettel megállapítom, hogy a Panaszos földre vitele indokolt és szükségszerű volt.

A Panaszossal szemben használt vegyi eszköz (lásd: 6. számú lábjegyzet) alkalmazásának jogszerűségét a rendelkezésre álló videó-felvétel egyértelműen bizonyítja, alátámasztja, ugyanis a Panaszos több alkalommal megragadta a rendőrök ruházatát, így akadályozva őket a jogszerű intézkedésükben. A Panaszos magatartása miatt joggal lehetett tartani attól, hogy a Panaszos megghiúsítja a férjével szemben fogatosított intézkedés eredményes befejezését.

A bilincs használatára (lásd: 9. számú lábjegyzet) a már az előzőekben kifejtett Panaszosi magatartás adott alapot. Az Rtv. indokolása szerint a bilincs a további ellenszegülés, a szökés és a támadás megakadályozására szolgáló megelőző, védelmi jellegű kényszerítő eszköz, alkalmazása előzetes ellenállás tanúsítása nélkül is szóba jöhet: „(...) alkalmazása előzetes ellenállás tanúsítása nélkül vagy fizikai kényszer folyamánként is szóba jöhet. Az alkalmazás törvényi feltétele azonban, hogy kizárólag személyi szabadság korlátozásával járó rendőri intézkedés keretében (elfogás, előállítás, elővezetés, őrizetbe vétel) alkalmazható.”¹⁰. Ezek alapján álláspontom szerint a bilincs alkalmazása jogszerű és indokolt volt. A bilincselés kapcsán fontos az a körülmény is, mely szerint a rendőrök úgy ítélték meg, hogy a személyi szabadságot korlátozó intézkedés során a Panaszos ruházatátvizsgálására a helyszínen nem nyílik lehetőség – egyrészt a kialakult indulatos légkör miatt, másrészt, mivel nem volt a helyszínen a Panaszossal azonos nemű rendőr –, így az előállítás halaszthatatlansága folytán attól elálltak. Így viszont nem állt módjukban meggyőződni arról, hogy a Panaszos ruházatában milyen tárgyak találhatók, amelyek esetlegesen támadás, vagy önvészély okozására lehetnek alkalmasak¹¹.

¹⁰ 1994. évi XXXIV. törvény indokolása a rendőrségről VI. fejezet a 48. §-hoz

¹¹ Rtv. 31. §-a szerint:

„(1) Akivel szemben személyi szabadságot korlátozó intézkedést fogatosítanak, annak ruházatát a rendőr a támadásra vagy az önvészély okozására alkalmas tárgy elvétele végett, előzetes figyelmeztetés után átvizsgálhatja.

A kényszerítő eszközök alkalmazása, illetve használata kapcsán egyöntetűen megállapítható – mely megállapítást a videó-felvétel is alátámasztja –, hogy a rendőröknek nem volt lehetőségük a Panaszos előzetes figyelmeztetésére, hogy kényszerítő eszközt fognak alkalmazni, továbbá nem volt lehetőségük arra sem, hogy a „A törvény nevében!” felszólítással figyelmeztessék a Panaszost cselekményének abbahagyására. Arra sem volt lehetőségük, hogy figyelmeztessék szigorúbban fognak fellépni vele szemben, ugyanis tartani lehetett attól, hogy a felszólítások kapcsán keletkező idővesztés veszélyezteti az intézkedés eredményességét.¹²

A Panaszos elfogásának és előállításának jogalapját (lásd: 8. számú lábjegyzet) az általa elkövetett bűncselekmény gyanúja (lásd: 7. számú lábjegyzet) szolgáltatta, ugyanis a jogszerűen eljáró rendőröket erőszakkal akadályozta, támadta meg.

Fontosnak tartom kiemelni, hogy a rendelkezésemre álló dokumentumok alapján a Panaszost több alkalommal felszólították, hogy cselekményét hagyja abba, a rendőri intézkedést ne akadályozza, de a felszólítások ellenére a Panaszos cselekményével nem hagyott fel, holott a hatályos törvényi rendelkezések értelmében, a rendőr „utasításának” engedelmességre kellett volna.¹³

A Legfelsőbb Bíróság egy másik eset kapcsán megállapította, hogy: „(...) a felperes rendőri intézkedéssel szembeni panasz megtételével fejezheti ki egyet nem értését az ellene fogantatott intézkedéssel szemben, azonban a helyszínen - ellenszegülésével - nem bírálhatja felül a rendőri intézkedés jogszerűségét, a rendőri felszólításnak egyet nem értés esetén is köteles eleget tenni.(...)”¹⁴

Egy másik ügyben hasonló megállapításra jutott az Emberi Jogok Európai Bírósága is: „A Bíróság felhívja a figyelmet arra a tényre, hogy a kérelmező elmulasztotta saját magatartásának kritikai értékelését akkor, amikor azon egyszerű kötelezettséggel találta magát szemben, hogy eleget tegyen a rendészeti szervek egyik tagja által hozzá intézett

(2) A ruházat átvizsgálását - halaszthatatlan eset kivételével - az intézkedés alá vonttal azonos nemű személy végezheti. Az intézkedés nem történhet szemérem sértő módon.”

Szolgálati Szabályzat 4. § (4) bekezdése szerint:

„A rendőri intézkedés közben körültekintően kell eljárni. A rendőrnek arra kell törekednie, hogy megelőzze, hogy megtámadják, lefegyverezzék, figyelmét a szolgálati tevékenységtől elvonják, vagy lekötöttségét jogellenes cselekmény elkövetésére használják fel.”

¹² Szolgálati Szabályzat 57. § (1) bekezdése szerint:

„A rendőr szolgálata jogszerű teljesítésekor köteles intézkedéseinek érvényt szerezni, ennek érdekében előzetes figyelmeztetés után, az arányosság elvének figyelembevételével kényszerítő eszközt alkalmazhat. Ha a figyelmeztetés a rendőri intézkedés eredményességét veszélyezteti, a kényszerítő eszköz előzetes figyelmeztetés nélkül is alkalmazható.”

¹³ Rtv. 19. § (1) bekezdése szerint:

„A jogszabályi előírások végrehajtását szolgáló rendőri intézkedésnek - ha törvény vagy nemzetközi megállapodás másként nem rendelkezik - mindenki köteles magát alávetni, és a rendőr utasításának engedelmességre. A rendőri intézkedés során annak jogszerűsége nem vonható kétségbe, kivéve, ha a jogszerűtlenség mérlegelés nélkül, kétséget kizáróan megállapítható.”

¹⁴ Lásd: BH2009. 382 – Az előállítás jogszerű annak a szabálysértést elkövetőnek, aki a rendőri intézkedésnek ellenszegül, és a demonstráció szándékával nem hagy fel (1994. évi XXXIV. törvény 33. §, 92.§, 93. §, 1989. évi III. törvény 2. §)

törvényes felszólításnak – ez a kötelezettség egy demokratikus társadalomban az általános állampolgári kötelezettségek része.”¹⁵

Mindezek alapján megállapítom, hogy az intézkedő rendőrök jogszerűen, szakszerűen és indokoltan, továbbá az arányosság követelményeinek figyelembe vétele mellett alkalmazták a kényszerítő eszközöket, korlátozták a Panaszos személyi szabadságát, így ezek a kényszerítő eszközök használata, illetve az előállítás kapcsán alapjogsérelem nem történt.

Az előállítás időtartama kapcsán álláspontom a következő. Az előállítás, mint rendőri intézkedés csak az adatok felvételét, illetőleg a tényállás rögzítését foglalja magában, de ezzel kapcsolatos érdemi döntést nem eredményez. Az előállítást követően felvett adatok birtokában mérlegel és dönt a rendőrhatalóság arról, hogy az előállított személlyel szemben milyen eljárási cselekményt foganatosít.¹⁶ A Panaszossal szembeni további eljárási cselekmények foganatosítására az általa elkövetett bűncselekmény gyanúja miatt – figyelemmel a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 29. § b) pontjára¹⁷ – a Budapesti Nyomozó Ügyészség rendelkezett hatáskörrel.

Az előállítás foganatosítása során, objektív okokból – az előállítással kapcsolatos egyes részcselekmények elvégzése miatt (pl. az előállított személy jogainak biztosítása, teljesítése) – az előállítással kapcsolatos eljárási cselekmények elvégzése, ténylegesen 07:35 órától 12:50 óráig tartott (öt óra tizenöt perc). A törvényi szabályozás úgy rendelkezik, hogy az előállítás „*a szükséges ideig, de legfeljebb 8 órán át (...)*”¹⁸ tarthat. A szükséges idő ez esetben nyilvánvalóan a Panaszos előállítás során elvégzendő feladatok, orvosi vizsgálatához, illetve a Budapesti Nyomozó Ügyészség tájékoztatásához szükséges időt jelentette.

„Az előállító helyiségben történő elhelyezéskor, az előállított, elővezetett, visszatartott személyt fel kell világosítani az intézkedés várható időtartamáról. Ruházatát át kell vizsgálni, és tőle el kell venni azokat a tárgyakat, amelyeket fogva tartáskor sem tarthat magánál. Nyilatkoztatni kell sérüléséről, esetleges panaszáról, szükség esetén orvosi ellátásban kell részesíteni.”¹⁹

Megjegyzem, hogy a Panaszos a Panasztestületnél jegyzőkönyvbe vett panaszában, nem sérelmezte az előállítás időtartamát, ezért ezzel kapcsolatosan érdemben nem döntöttem.

¹⁵ Barta kontra Magyarország Ügyben (26137/04. számú kérelemre) Emberi Jogok Európai Bírósága által hozott ítélet 71. pont.

¹⁶ Fővárosi Bíróság 20.K.32.593/2007/8. számú ítélet indokolása

¹⁷ A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 29. § b) pontja:

*„Kizárólag az ügyészség végzi a nyomozást a következő bűncselekmények miatt:
b) a bíró, az ügyész, a bírósági és ügyészségi titkár, fogalmazó és ügyintéző, az ügyészségi nyomozó, az önálló és a megyei bírósági végrehajtó és a végrehajtó-helyettes, a közjegyző és a közjegyzőhelyettes, a rendőrség hivatásos állományú tagja ellen elkövetett emberölés, hivatalos személy ellen elkövetett emberrablás, hivatalos személy elleni erőszak, hivatalos személy ellen, hivatalos eljárása alatt elkövetett rablás (...)*”

¹⁸ Rtv. 33. § (3) bekezdése szerint:

„A Rendőrség az előállítással a személyi szabadságot csak a szükséges ideig, de legfeljebb 8 órán át korlátozhatja. Ha az előállítás célja még nem valósult meg, indokolt esetben ezt az időtartamot a rendőri szerv vezetője egy alkalommal 4 órával meghosszabbíthatja. Az előállítás időtartamát a rendőri intézkedés kezdetétől kell számítani.”

¹⁹ Szolgálati Szabályzat 51. § (3) bekezdése.

A Panaszos azon sérelme kapcsán, miszerint nem kapott az előállításával kapcsolatos felvilágosítást, a BRFK által a rendelkezésemre bocsátott dokumentumok alapján az alábbiakat állapítottam meg.

A BRFK IX. kerületi Rendőrkapitányság vezetőjének 01090-701/2010. ált. számú, továbbá a 01090-701/2/2010. számú a panaszügy kapcsán készített összefoglaló jelentések, illetve a BRFK IX. kerületi Rendőrkapitányság 01090/521115/2009/id. számú a Panaszos előállításáról szóló jelentés alapján egyértelműen megállapítható, hogy az előállítás okáról annak várható időtartamáról szóló tájékoztatást megkapta, a jogorvoslati jogait tartalmazó tájékoztatást megkapta, végezetül az előállítás időtartamáról szóló igazolást is átadták a részére. Ezek alapján a Rendőrség tehát eleget tett törvényi kötelezettségének, amikor közölte a Panaszossal az előállítás fent részletezett indokát és okát, illetve a rendőri intézkedéssel kapcsolatos jogorvoslat lehetőségeit²⁰.

Ezek alapján a panasz e része is alaptalan.

A Panasztestületnél felvett jegyzőkönyv szerint a Panaszos tájékoztatta a rendőröket, hogy pánikbetegségben szenved, továbbá kérése ellenére nem lazítottak a kezére helyezett bilincsen.

Az eljárás során meghallgatott rendőrök elmondása szerint, a Panaszos nem jelezte a mentőszemélyzetnek sem és a Rendőrség munkatársainak sem állítólagos pánikbetegségét, illetőleg nem jelezte a bilincsel kapcsolatos sérelmeit. Ezt látszik alátámasztani az a tény is, hogy a Panaszost megvizsgáló mentőszemélyzet nem rendelkezett – a Panaszos fogvatartásának módjával, illetve további orvosi vizsgálatával kapcsolatosan – további vizsgálatokról, illetve speciális intézkedésekről. A 01090/521115/2009/ id. számú rendőri jelentés is rögzíti a mentőápoló megállapítását, mely szerint a Panaszos „*sérülése nem keletkezett, orvosi ellátást nem igényel*”.

Mindezek alapján a rendelkező részben foglaltak szerint határoztam.

V.

A Panasztestület állásfoglalásában megállapította:

„A Testület összességében arra a megállapításra jutott, hogy a panaszossal szemben foganatosított intézkedés-sorozat kapcsán az intézkedő rendőrök szolgálati fellépésének módja, a kényszerítő eszközök alkalmazását megelőző figyelmeztetések elmaradása, az intézkedések célját, jogalapját valamint a panasztételi lehetőségét illető tájékoztatások elmaradása miatt a panaszos tisztességes eljáráshoz való alapvető joga és panaszjoga, a földre vitel miatt a panaszos emberi méltóságához való alapvető joga és személyi szabadsága, valamint a megalázó elbánás alkotmányos követelménye, a bilincselés módja miatt a panaszos testi épségéhez való alapvető joga, az előállítással kapcsolatos igazolás, felvilágítások, kioktatások elmaradása miatt a panaszos tisztességes eljáráshoz való alapvető joga, a mobiltelefon elvétele hivatalos dokumentálásának hiánya miatt a tisztességes eljáráshoz való alapvető joga, az előállítás aránytalanul hosszú időtartama miatt pedig a panaszos személyi szabadsága sérült; (...)”²¹

²⁰ Rtv. 33. § (4) bekezdés alapján:

„Az előállítottat szóban vagy írásban az előállítás okáról tájékoztatni kell, és az előállítás időtartamáról részére igazolást kell kiállítani.”

²¹ Panasztestület 286/2010. (V. 19.) számú állásfoglalás IV. rész 25. oldal második bekezdése

A Panasztestület fenti álláspontjával – a mobiltelefon elvételének körülményeit kivéve – a határozat IV. részében kifejtett indokok alapján nem értek egyet.

A Panaszos mobiltelefonjának elvételével kapcsolatos körülményekről a rendelkezésemre álló dokumentumok nem tartalmazznak adatokat, a meghallgatott rendőr tanúk sem tudtak ezzel kapcsolatosan érdemben nyilatkozni, továbbá a Panaszostól – a Panasztestület által – felvett jegyzőkönyv sem tartalmaz konkrét panaszt a mobiltelefon elvétele kapcsán, ezért ezzel a kérdéskörben érdemben nem hoztam döntést.

Hatásköröm és illetékességem az Rtv. 92. § (1) bekezdése, illetve a 93/A. § (6) és (7) bekezdésein alapul.

Határozatom az alábbi jogszabályokon alapul:

- a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény XII. fejezete;
- a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 330. § (2) és 326. § (7) bekezdése;
- a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény 33. § (7) bekezdés, a 100. § (1) és (2) bekezdései, a 109. § (1) és (3) bekezdései;
- a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 13. § (1) bekezdése, 19. § (1) bekezdése, 20. § (2) bekezdés I. fordulója, 29. § (1) bekezdése, 31. §-a, 33. § (1) bekezdés a) pontja, 33. § (3) és (4) bekezdései, 47. §-a, 48. §-a, 49. § (1) bekezdés a) pontja, a 92. § (1) és (2) bekezdései és a 93/A. § (6), (7) és (9) bekezdései;
- a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet 3. § (1) bekezdése, 4. § (1) bekezdés I. fordulója, 4. § (4) bekezdése, 51. § (3) bekezdése, 57. § (1) bekezdése, 59. § (1) és (2) bekezdései, ;
- a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 271. § (1) bekezdése, 229. § (1) bekezdése;
- a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 29. § b) pontja;
- a rendőri intézkedések gyakorlati végrehajtásának alapvető taktikáiról szóló 18/2008. (OT 10.) ORFK utasítás;
- az elektromos alkoholszondák rendőrségi alkalmazásáról szóló 17/1996. (VI. 3.) ORFK intézkedés.

Budapest, 2010. július 15.

Dr. Hatala József r. altábornagy sk.
országos rendőrfőkapitány